

Sisäministeriö

Rajavartiolaitoksen esikunta

Puhelinvaihte +358 295 420 000

rajavartiolaitos@raja.fi

PL 3 / PO Box 3 – Vilhonvuorenkatu 6

ALUEELLISEN YHTEISTOIMINTA- SUUNNITTELUN PERUSTEET

I. YLEISTÄ

Meripelastustoimessa pyritään valtakunnallisiin toimintamalleihin, jotka on huomioitava alueellisissa yhteistoimintasuunnitelmissa. Joissain tapauksissa toimialan alueelliset käytänteet saattavat olla ristiriidassa meripelastustoimen käytänteiden kanssa. Tällöin on ensin toimialan sisällä pohdittava, onko muualla olemassa toimialan osalta käytäntö, joka istuu meripelastustoimen valtakunnallisiin käytänteisiin jo entuudestaan. Vasta tämän esiselvittelyn jälkeen on perusteet aloittaa toimialojen välinen yhteistoimintasuunnittelu.

Voimassa oleva meripelastusohje edellyttää, että merivartiostoilla on ajan tasalla oleva meripelastussuunnitelma meripelastuslohkonsa voimavarojen käytöstä ja johtamisesta sekä toimintojen yhteensovittamisesta eri vaaratilanteissa. Suunnitelman tulee olla jatkuvasti meripelastusjohtajan käytettävissä. Meripelastussuunnitelma on Rajavartiolaitoksen käytössä oleva varautumissuunnitelma meripelastustoimen tehtäviin.

Meripelastussuunnitelmaa laadittaessa ja ylläpidettäessä sovitaan lohkon muiden meripelastusviranomaisten sekä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa niiden osallistumisesta meripelastustoimeen. Useamman toimialan yhteistoimintaa tai yhden toimialan useiden eri alueellisten toimijoiden yhteistoimintasuunnittelua koordinoidaan meripelastuslohkon johtoryhmän toimialaedustajien avulla.

Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan Rajavartiolaitoksen johdolla (PelL 47§). Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

Rajavartiolaitoksen veloitteella varautumisen yhteen sovittamisesta tarkoitetaan avomeren ja pelastustoimen vastuualueen rajapinnan tehokkaiden torjuntatoimien turvaamiseksi yhteistoiminnasta sopimalla. Rajavartiolaitoksen vastuu ei ulotu pelastuslaitosten vastuualueeseen (rannikko ja saaristo).

2. MERIPELASTUSTOIMEN VARAUTUMISSUUNNITTELU

Merivartiostojen ylläpitämiin meripelastussuunnitelmat sisältävät vähintään seuraavat kokonaisuudet:

- etsintä- ja pelastusyksiköiden, johtoportaiden ja muiden elimien ryhmitys ja johtosuhteet
- meripelastusyksiköiden jako käyttötarkoituksen mukaan sekä niiden hälyttäminen ja käyttöperiaatteet eri vaara- ja onnettomuustilanteissa
- yksityiskohtaiset toimenpideluettelot etsintä ja pelastustoiminnan käynnistämiseksi viivytyksettä eri vaaratilanteissa
- toimenpiteet ja ohjeet lisäävun ja materiaalin hankkimiseksi suuronnettomuuksien sattuessa
- vaaratilanteissa käytettävät viestiyhteydet ja ohjeet viestiliikenteestä
- ohjeet yhteistoiminnasta muiden toimintaan osallistuvien kanssa (mukaan lukien yhteistoiminta meripelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa)
- ohjeet yhteistoiminnasta naapurivaltioiden kanssa
- ohjeet lupa- ja ilmoitusmenettelystä valtionaluksen osallistuessa meripelastustoimintaan Suomen aluevesillä tai ilmatilassa
- tiedottaminen

Lisäksi Turun meripelastuskeskuksella tulee olla erillinen suunnitelma valtakunnallisten voimavarojen ja muista maista hälytettävissä olevien voimavarojen käytöstä sekä muun muassa kv. yhteystoiminnasta (SPOC, SAR Point Of Contact -toiminnasta).

Meripelastustoimen johtaja (SC) vahvistaa meripelastuslohkonsa meripelastussuunnitelmat.

3. YMPÄRISTÖVAHINKOJEN TORJUNNAN VARAUTUMISSUUNNITTELU

Merivartiostojen ylläpitämiin ympäristövahinkojen torjunnan suunnitelmat sisältävät vähintään seuraavat kokonaisuudet:

- Monialaonnettomuuteen liittyvien ympäristövahinkojen torjuntatoimenpiteiden ja meripelastustoimenpiteiden yhteensovittaminen
- Johtamisen periaatteet tilanteissa, joissa ympäristövahinkojen torjunnan toimenpiteiden ja meripelastustoimenpiteiden vastuut ovat kansainvälisten sopimusten perusteella eri maissa
- Hädässä olevan aluksen suojapaikan ohjaamisen periaatteet
- HNS-onnettomuuteen (Hazardous and Noxious Substances) liittyvät toimintamallit, jotka ovat oltava yhtenevä pelastustoimen varautumissuunnitelman kanssa
- Ympäristöviranomaisten asiantuntijuuden käyttö meripelastuksen johtokeskuksissa
- Koulutus- ja harjoitustoiminnan periaatteet

Ympäristöviranomaisten rooli tulee huomioida myös meripelastuslohkojen alueellisissa suunnitelmissa.

4. KESKEISIMMÄT YHTEIS-TOIMINTASUUNNITELMAT

Merivartiostojen ylläpitämät meripelastussuunnitelmat eivät riitä merellisen suur- tai monialaonnettomuuden valtakunnalliseen varautumiseen, vaan niitä tulee täydentää muiden toimijoiden kanssa yhdessä laadit-

tavilla yhteistoimintasuunnitelmilla. Näistä keskeisemmät ovat yhteistoimintasuunnitelmat

- Pelastustoimen,
- Sosiaali- ja terveystoimen,
- Poliisin,
- Liikenne- ja viestintäviraston,

Yhteistoimintasuunnitelmat voivat olla itsenäisiä suunnitelmia tai vaihtoehtoisesti toimintamalleja, jotka kumpikin (tai useampi) toimiala ottaa käyttöön omien varautumissuunnitelmien liitteinä. Toimintamallit voidaan laatia valtakunnallisesti tai alueellisesti. Alueellisesti laadittavissa suunnitelmissa tulee huomioida, etteivät ne ole ristiriidassa valtakunnallisten linjausten ja toimintamallien kanssa.

Yhteistoimintasuunnitelmia laadittaessa tulee tarkkaan harkita, mitä lisäarvoa valmistettava yhteistyösuunnitelma toiminnalle tuo. Turhia yhteistoimintasuunnitelmia on syytä välttää. Samoin alueellisia yhteistoimintasuunnitelmia on syytä välttää silloin kuin asiasta on riittävä valtakunnallinen ohjeistus.

4.1 PELASTUSTOIMEN YHTEISTOIMINTASUUNNITELMA

Pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintasuunnitelmassa suur- ja monialaonnettomuuksia ajatellen tulee huomioida vähintään seuraavat asiakokonaisuudet:

- Pelastustoimen yksiköiden käyttöperiaatteet meripelastustoimen tehtävissä (pp. suuret laivapalot, raivaustoimintaa edellyttävät tehtävät ja kemikaalionnettomuudet)
- Ympäristövahinkojen torjuntatoimien yhteen sovittaminen ja torjunnan johdovastuun siirto
- Ensivastetoimintaan (ml. TRIAGE) varautuminen, joka on oltava yhtenevä

ensihoitopalvelun varautumissuunnitelman kanssa

- Evakuointikeskuksen perustaminen merellisiin tehtäviin liittyen (ml. yhteistoiminta meripelastustoimeen osallistuvien vapaaehtoisten järjestöjen kanssa)
- Pelastustoimen asiantuntijoiden käyttö meripelastuksen johtokeskuksissa
- MIRG-toiminta alusonnettomuuksissa
- Yhteistoiminta meripelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa
- Rajavartiolaitoksen tuki sisävesillä tapahtuvassa laivaonnettomuudessa
- Koulutus- ja harjoitustoiminnan periaatteet

4.2. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN YHTEISTOIMINTASUUNNITELMA

Sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintasuunnitelmassa suur- ja monialaonnettomuuksia ajatellen tulee huomioida vähintään seuraavat asiakokonaisuudet:

- Ensihoitopalvelun yksiköiden käyttöperiaatteet meripelastustoimen massaevakuointi- ja ensihoitotehtävissä (sis. toiminta onnettomuusalueella ja evakuointikeskuksessa ml. yhteistoiminta meripelastustoimeen osallistuvien vapaaehtoisten järjestöjen kanssa)
- Ensivastetoimintaan (ml. TRIAGE) varautuminen, joka on oltava yhtenevä pelastustoimen varautumissuunnitelman kanssa
- Ensihoitopalvelun asiantuntijuuden käyttö meripelastuksen johtokeskuksissa
- TMAS- toiminnan periaatteet
- Psykososiaalisen tuen periaatteet

- Yhteistoiminta meripelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa
- Tiedonvaihdon periaatteet meripelastuksen johtokeskuksen ja sairaalan / terveystoimen edustajan kanssa onnettomuustilanteessa
- Koulutus- ja harjoitustoiminnan periaatteet

4.3. POLIISIN YHTEISTOIMINTASUUNNITELMA

Poliisin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintasuunnitelmassa suur- ja monialaonnettomuuksia ajatellen tulee huomioida vähintään seuraavat asiakokonaisuudet:

- Yleisen järjestyksen turvaaminen merellisissä suur- ja monialaonnettomuustilanteissa
- Rikostutkinnan periaatteet
- Poliisin rooli evakuointikeskuksessa
- Uhrien tunnistamisen periaatteet
- Uhrien omaisille ilmoittamisen periaatteet
- Koulutus- ja harjoitustoiminnan periaatteet
- Merellisten erityistilanteiden johtamisen periaatteet

4.4. LIIKENNE- JA VIESTINTÄVIRASTON YHTEISTOIMINTASUUNNITELMA

Liikenne- ja viestintäviraston ja Rajavartiolaitoksen yhteistoimintasuunnitelmassa suur- ja monialaonnettomuuksia ajatellen tulee huomioida vähintään seuraavat asiakokonaisuudet:

- GMDSS -turvallisuusradiojärjestelmän hyödyntäminen meripelastustoimen tilanteissa
- Häädässä olevan aluksen suojapaikkaan ohjaamisen periaatteet, jotka on

oltava yhtenevät Liikenne- ja viestintäviraston määrittämien suojapaikkojen kanssa

- Koulutus- ja harjoitustoiminnan periaatteet

4.5. MUUT YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAT

Myös muiden toimijoiden (kuten VTS-palveluntarjoajan) kesken voidaan laatia yhteistoimintasuunnitelmia.

5. YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN SUUNNITTELUKIERROS

Yhteistoimintasuunnitelman laatimisessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

1. Harkitaan yhteistoimintasuunnitelman tarve valtakunnallisen suunnitelman pohjalta.
2. Suunnitelman laatimisen ajankohta sovitaan yhdessä toimialojen välillä, jotta se voidaan huomioida TS/ TTS suunnittelussa ja valmistelulle saadaan varattua riittävät resurssit. Tällöin myös sovitaan, kuka on vastuussa työn käynnistämisestä, koska työ käynnistetään, koska sen tulisi olla valmis ja kuinka suunnitelma esitellään eri toimialojen edustajille. Asiasta on hyvä sopia meripelastuslohkon johtoryhmässä ja saattaa asia meripelastustoimen neuvottelukunnan tietoon.
3. Työnkäynnistäjäksi nimetty henkilö / taho kutsuu muiden toimialojen edustajat kokoukseen, jonka pohjalta työ käynnistyy.
4. Luonnos tai valmis yhteistoimintasuunnitelma esitellään yhdessä hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti.
5. Hyväksytty yhteistoimintasuunnitelma

saatetaan operatiiviseen toimintaan osallistuvien tietoon. Tarvittaessa asiasta voidaan järjestää yhteinen tilaisuus, joka voi olla alueellinen tai valtakunnallinen.

6. Suunnitelmien ajantasaisuutta tulee valvoa aktiivisesti ja vanhentuneen tiedon korjaaminen tulee aloittaa viipymättä.
7. Alueelliset suunnitelmat tulee päivittää valtakunnallisessa yhteistoimintasuunnitelmassa tapahtuvien merkittävien muutosten jälkeen.